

POSUDEK MAGISTERSKÉ PRÁCE

Tomáš Bruner:

Orientalism Reversed: Critical Analysis of the African Court on Human and Peoples' Rights

Proliferace mezinárodních soudů s individuální jurisdikcí je výrazným prvkem vývoje mezinárodního systému po skončení studené války. Pozornost se obvykle soustředí na mezinárodní trestní tribunály, ale, jak dokumentuje posuzovaná práce, rozhodně nelze tento fenomén redukovat pouze na ně. Kromě nevyhnutelných právních analýz je mimořádně přínosné zabývat se i politikou vzniku a fungování těchto institucí, což je základní východisko práce.

Autor k analýze Afrického soudu pro lidská práva a práva národů přistupuje z perspektivy kritické teorie, jejímž prostřednictvím zpochybňuje liberálně institucionalistické předpoklady fungování tohoto orgánu. S využitím dalších konceptů, jako je Saidova teorie orientalismu, usiluje o potvrzení hypotézy, že důvodem vzniku a cílem fungování Soudu je ve skutečnosti snaha společenství afrických států o dosažení statusu součásti „civilizovaného světa“ prostřednictvím dobrovolného (proto *orientalism reversed*) sebe-pozápadnění. Autor se erudovaně a s velkým citem pro nuance potýká s teoretickými a metodologickými výzvami, které z přijetí kritického východiska vyplývají. Výsledkem je po formální i obsahové stránce zralá, přesvědčivá analýza, opírající se o úctyhodný seznam zdrojů, výborně strukturovaná na všech úrovních argumentace, navíc psaná (se zřídka výjimkami drobných vyjadřovacích lapsů) kultivovanou angličtinou. Jednoduše řečeno, jde o text, který bez problémů naplňuje - a suverénní prací s teoretickým a metodologickým aparátem dokonce překračuje - požadavky kladené na diplomové práce. Pro forma je třeba dodat, že práce obsahuje všechny povinné součásti, doplněné ilustrativními přílohami.

Patří k radostem oponenta, když se prakticky nemusí zabývat kvalitou práce, která je nepochybná, a naopak se může soustředit na otázky, které (každý) úspěšně provedený výzkum vyvolává. V případě posuzované práce jde o možné alternativy vůči předkládanému „orientalistickému“ vysvětlení vzniku a fungování soudu. Pokud jde o vznik, je autorova teze o snaze „civilizovat se skrze Soud“ velmi silná, ale je skutečně slučitelná s posláním a charakterem této instituce? Jinak řečeno, lze hovořit o vědomém a chtěném sebe-pozápadnění v situaci, kdy je soud svými pravomocemi zásadně odlišný od podobných orgánů v Evropě? Nebylo by možné např. zahrnutí „práv národů“ do agendy soudu naopak chápat jako vědomé *vymezení se* vůči západnímu pojetí lidských práv?

Další konkurenční vysvětlení se nabízejí u fungování soudu, které v autorově přiléhavé charakterizaci nabývá poměrně groteskních rysů. I přesto: Do jaké míry lze bez dalšího odmítnout argument o nezávislém vlivu ustavených institucí v situaci, kdy se soudci aktivně snaží vydobýt svému orgánu širší působnost? Dále, když se autor navíc na s. 56 sugestivně ptá, jak by mohla účast soudců na mezinárodních konferencích a seminářích přimět africké státy k povolení jeho jurisdikce na základě individuálních žalob, nabízí se odpověď, že právě prostřednictvím vyvolání mezinárodního zájmu o neuspokojivou situaci a tlaku na její změnu. V této interpretaci by tedy nešlo o jednání v logice vhodnosti (upozorňovat na to, že Soud má „civilizační“ poslání, a tím pozápadnění podporovat, byť za cenu, že jde o pouhé simulacrum), ale spíše o racionální úvahu v intencích politiky vlivu a nátlaku.

Nabízí se ostatně ještě jedno vysvětlení, proč je simulacrum udržováno v chodu – vysvětlení, nutno říci, velice přízemní. Motivaci soudců pro rozvoj intenzivních PR aktivit není obtížné vyhodnotit jako snahu doložit, že jejich orgán „vyvíjí činnost“, jak zní zažitá česká fráze. Nejde o samotnou existenci simulacra, ta je nezpochybnitelná a práce ji výstižně dokládá. Jeho zasazením do kontextu orientalistického vysvětlení však autor udržování simulacra v chodu přisuzuje snad až příliš vznešené

cíle, zatímco vysvětlení na úrovni byrokratické politiky (tedy boje o prostředky a vliv v rámci daného sociálního pole) skýtá poněkud prozaičtější pohled na celý problém.

Jak bylo ale řečeno výše, skutečnost, že lze tyto (a nepochybně i další) otázky pokládat, svědčí o autorově úspěchu, nikoliv selhání. Práci lze jednoznačně **doporučit k obhajobě** a s ohledem na kombinaci jasného teoretického rámce, elegantního metodologického zpracování a širě empirického záběru ji navrhuji hodnotit jako **výbornou**.

V Praze dne 14. 6. 2014